
KÉZMŰVES HAGYOMÁNYISMERET OKTATÓ
SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉSI SZAK
ZÁRÓVIZSGA KÉRDÉSEI
2019. TAVASZ

A záróvizsga értékelésének részét képezi a szorgalmi időszak végén rendezett kiállítás a négy félév kézműves tárgyaiból, illetve a kiállításhoz kapcsolódó ppt-vel illusztrált előadás a tanult technikákról.

TÉTELEK

Minden tételre általánosan érvényes szempont, hogy a tételek kifejtésénél jelenjen meg a témára vonatkozó, az oktató-nevelőmunkában megvalósítható egy-két konkrét példa.

(1.)

a/ Népi játékok

A játékkutatás rövid története, a népi játékok szerepe, a népi játék fogalma, rendszerezése.

b/ Kézműves mesterségek: Kenderfeldolgozás. A mesterség munkafolyamata, eszközkészlet, és a kapcsolódó kézműves tevékenységek bemutatása.

(2.)

a/ Jeles napok, ünnepi szokások

A jeles napok, ünnepi szokások jellemzői az egyházi év jeles napi, ünnepi szokásaiból vett példákkal. Néphagyományok, népszokások az oktatásban

b/ Kézműves mesterségek: Agyagművesség. A mesterség munkafolyamata, eszközkészlet, és a kapcsolódó kézműves tevékenységek bemutatása.

(3.)

a/ Vokális és hangszeres népzene

A különböző tájegységre jellemző dallamtípusok, hangszerhasználat, szokásdalok és az ahhoz kapcsolódó hangszerek, az előadásmód sajátosságai.

b/ Kézműves mesterségek: Bőrművesség. A mesterség munkafolyamata, eszközkészlet, és a kapcsolódó kézműves tevékenységek bemutatása.

(4.)

a/ Az emberi élet fordulói. A születéshez kapcsolódó szokások.

b./ Kézműves mesterségek: Fafeldolgozás. A mesterség munkafolyamata, eszközkészlet, és a kapcsolódó kézműves tevékenységek bemutatása.

(5.)

a/ Hangszeres népzene, népi hangszerek: A népi hangszer fogalma, a játszott anyag; „zenész és közönsége”: a zenész a paraszti társadalomban.

b/ - Kézművesség: Vízparti fonható növények feldolgozása (gyékény, sás, nád). A mesterség munkafolyamata, eszközkészlet, és a kapcsolódó kézműves tevékenységek bemutatása.

(6.)

a/ Jeles napok, ünnepi szokások

A karácsonyi ünnepkör jeles napi, ünnepi szokásai

b/ Kézművesség: Termesztett fonható növények feldolgozása. A mesterség munkafolyamata, eszközkészlet, és a kapcsolódó kézműves tevékenységek bemutatása.

(7.)

a/ Az emberi élet fordulói. A házasságkötés szokásai.

b./ Kézműves mesterségek: Gyapjufeldolgozás. A mesterség munkafolyamata, eszközkészlet, és a kapcsolódó kézműves tevékenységek bemutatása

(8.)

a/ Anyagi kultúra

A földművelés és a növénytermesztés munkaeszközei és munkamódjai (elsősorban a gabonamunkák, a talaj előkészítésétől kezdve a kicsépelet/nyomtatott gabona tárolási módjáig)

b/Hangszeres népzene, népi hangszerek

A népi hangszerek típusai: idiofon és chordofon hangszerek, hangszert helyettesítő eszközök, membranofon és aerofon hangszerek, hangszer-együttesek.

(9.)

a/ Jeles napok, ünnepi szokások

Nagyböjti szokások és játékok, a húsvéti ünnepkör szokásai; márciusi, áprilisi jeles napok. A húsvéti ünnepkör keresztény elemei.

b/ Közösségi alkalmak: Búcsú, piac, vásár.

(10.)

a/ Népi játékok

Játéktípusok, típusrend. A népi játékok tanítása; játékfűzések.

b/ Anyagi kultúra

A népi táplálkozás legfontosabb alapanyagai, feldolgozásának és tartósításának eszközei és módjai, ételféleségek, az étkezés rendje

(11.)

a/ Jeles napok, ünnepi szokások

Májusfaállítás, pünkösöd, pünkösdi szokások, májusi, júniusi jeles napok.

b/ Népviselet

Hétköznapi vászonviseletet, a női és a férfi alsó és felső ruházat darabjai.

(12.) **a./ Az őszi gazdasági ünnepek.** Szüret, kukoricafosztás, tollfosztás szokásai.

b./ Népköltészet. A népdal fogalma, jellegzetességei, stílusváltása, táji tagolódása, a népdaléneklés alkalmi

(13.)

a/ Néphit, népi vallásosság, népi természetismeret, népi gyógyászat

b/ Népviselet

Az ünnepi viselet táji különbségeinek bemutatása (a legjellegzetesebb tájak legfontosabb viseletdarabjai)

Válogatott irodalom a tételek kidolgozásához

Egyetemes néprajz:

Együtt élő népek a Kárpát-medencében Auktor Könyvkiadó, Bp. 1994. 11-70. old.

Andrásfalvy Bertalan: Néprajzi alapismeretek – legújabb kiadás

Balassa Iván: A határainkon túli magyarok néprajza Gondolat, Bp. 1989.

Kósa László-Filep Antal: A magyar nép táji-történeti tagolódása Akadémiai kiadó, Bp. 1983.

Folklór

Tátrai Zsuzsanna - Karácsony Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások. Bp. 1997. (további ajánlott szakirodalmat lásd itt).

Kerényi György: Magyar énekes népszokások. Bp. 1982

Magyar Népzene Tára II. Jeles napok. (Sajtó alá rendezte: Kerényi György) Bp. 1953

Ujváry Zoltán

1983, 1988 Játék és maszk. I–III., IV. Debrecen

1989 Állatmaszkok. Debrecen

1990 Farsang Debrecen

1991 Farsangi népszokások. Debrecen

Anyagi kultúra

Magyar Néprajz IV. Életmód. (Főszerk.: Balassa Iván) Bp. 1997

Hankó Béla: A magyar háziállatok története. Bp. 1954

Herman Ottó: Halászélet, pásztorkodás. Bp. 1980

Kisbán Eszter: Táplálkozáskultúra. In: Magyar Néprajz Életmód. IV. 417- 583. Bp. 1997

Paládi-Kovács Attila: A magyar állattartó kultúra korszakai. Bp. 1993.

Szöllőssi Gyula (szerk.): A hortobágyi hídi vásár. Debrecen, 1976

Népi játékok:

Borsai Ilona - Haider Edit – Kovács Ágnes: Bújj, bújj zöld ág. Bp. 1976.

Borsai Ilona - Haider Edit – Kovács Ágnes: Kivirágzott a diófa. Bp. 1977.

Borsai Ilona – Hajdú Gyula – Igaz Mária: Magyar népi gyermekjátékok. Bp. 1980.

Borsai Ilona-Kovács Ágnes: Cinege, cinege, kismadár... Bp. 1983

Gágyor József: Megy a gyűrű vándorútra 1-2. Bp. 1982

Hintalan László-Lázár Katalin: Gyermekjátékok. Szentendre 1980.
Kiss Áron: Magyar gyermekjáték-gyűjtemény. Bp. 1984
Lábadiné Kedves Klára: Barkócafoszori. Eszék 1984
Lázár Katalin: Énekes, táncos népi gyermekjátékok tanítása. Bp. 1996
Lázár Katalin: Gyertek, gyertek játszani I-IV. Bp. 2002-2004
Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok. (Sajtó alá rendezte: Kerényi György) Bp. 1951
Mandel Róbert: Hangszerbarkácsoló. Bp. 1980
Nyakasné Turi Klára: Akom, bákomp, berkenye. Bp. 1985
Veress Ilona: Mezőcsávási gyermekfolklor. Kolozsvár 2002
Tátrai Zsuzsanna: A gyermekkor költészete In: Magyar Néprajz V. Népköltészet. 584-610. (Főszerk.: Vargyas Lajos) Bp. 1993

Kézművesség:

Kardos Mária: Agyagművesség, 1988. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó
Domanovszky György: Magyar népi kerámia 1968. Corvina Kiadó
Kardos Mária - Kádosi Éva: Kerámia 1988. (Kaptár sorozat) Múzsák Közművelődési Kiadó
Kardos Mária: Primitív fazekasság 1980. Múzsák Közművelődési Kiadó
Kresz Mária: Magyar népi cserépedények 1983. (Kolibri könyvek) Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó
Domanovszky György: A kerámiaművészet kezdetei 1981. Képzőművészeti Alap Kiadó
Baltay Patrícia - Koltai Magdolna: Kézműveskönyv. Tárogató Kiadó, 1994
Bellon Tibor - Fügedi Márta - Szilágyi Miklós: Tárgyalkotó népművészet. Planétás, 1998
Artner Erzsébet: Kézművesség. Calibra Kiadó, 1994
Fejős Zoltán (főszerk.): A néprajzi Múzeum gyűjteményei. Néprajzi Múzeum, Budapest 2000
Selmeczi Kovács Attila – Szacsavay Éva: A magyar nép hagyományos kultúrája. Kiállítási katalógus. Néprajzi Múzeum, Budapest 2003
Flórián Mária – Tóth Béla: Tímárok. Szentendre Szabadtéri Néprajzi Múzeum 1998
Cseri Miklós. Szabadtéri Néprajzi Múzeum. Szentendre 2000
Nagy Mari - Vidák István: Nemezkészítés 1997. Planétás Kiadó
Lukovszky Ilona: Bőrművesség 1986. Múzsák Közművelődési Kiadó
Magyar néprajz nyolc kötetben
Nagybáky Péter (szerk.): Kézművesség III. kötet
<http://mek.niif.hu/02100/02152/html/03/index.html>

Népművészeti tételekhez:

Boross Marietta– Karácsony Zoltán– Tátrai Zsuzsanna:
Magyar népi kultúra - Népművészet, népszokások, néptánc
Képzőművészeti Kiadó 2004 vonatkozó fejezetei

A táncélethez:

Pesovár Ferenc: Táncélet és táncos szokások. In: Felföldi László-Pesovár Ernő (szerk.): A magyar nép és nemzetiségeinek táncagyományai. Planétás. Bp. 1997. 15-69.

(+Az előadások elméleti része és az itt bemutatott filmek)

Ajánlott irodalom:

Martin György: A magyar körtánc és európai rokonsága. Akadémiai Kiadó. Bp. 1979.
Martin György: Magyar tánc típusok és táncdialektusok. Planétás Kiadó. Bp. 1996.
Dömötör Tekla (szerk.): Magyar Néprajz VI. Akadémiai Kiadó. Bp. Tánc-fejezetei (interneten is, de fejezetcímek hibásak)
Ortutay Gyula (szerk.): Magyar Néprajzi Lexikon 1-5. Akadémiai Kiadó. Bp. tánc témájú szócikkek (online is)

Multimédiás anyagok néptáncokról:

www.sulinet.hu - SDT/művészetek/A magyar nép táncagyományai/A magyar nép tánc típusai/Néptánc-gyűjtemény szövegek, fotók, filmek, hangzó anyagok

www.zti.hu - multimédiás adatbázisok/Néptánc Adatbázis Filmtár, Kallós Zoltán gyűjtései, Publikált népzenei hangfelvételek, Népzenei és néptánc fotóarchívum, TáncFa

www.hagyományokhaza.hu – Folklor dokumentumok kereső rendszere

Népköltészet, vokális és hangszeres népzene témához kötelező és javasolt irodalom:

Vargyas Lajos főszerk.: Magyar Néprajz V. kötet: Magyar népköltészet. Bp., 1988.
Vargyas Lajos: Lírai Népköltészet 427-565.o.
Vargyas Lajos: Népballada 278-371.o.
Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar Népi Énekiskola I. Bp., 1992. A magyar népdalkincs 26-53.o.
Paksa Katalin: Magyar népzene történet. Bp., 1999.
Paksa Katalin: A magyar népdal díszítése. Bp., 1993.
Sárosi Bálint: Hangszerek a magyar néphagyományban. Bp., 1998.
Sárosi Bálint: A hangszeres magyar népzene. Bp., 1996.
Sárosi Bálint: Magyar népi hangszerek. Bp., 1973.
www.mek.oszk.hu (Magyar Néprajz V. kötet vonatkozó fejezetei)